

Sigorta Sektörü ve Kârlılık

Şerafettin Okan Yayla

LiBeRtE

Sigorta Sektörü ve Kârlılık

Şerafettin Okan Yayla

ISBN: 978-605-9823-94-4

Liberte Yayınları® | 275

1. Baskı: Temmuz 2025

© 2025, Liberte Yayınları®

Tüm hakları saklıdır. Tamamı veya herhangi bir parçası, hiçbir şekilde fotokopiyle veya başka yöntemlerle çoğaltılamaz ve dağıtılamaz. Yayınevimiz bunu yapanlar ve buna teşebbüs edenler hakkında kanunî takibat yaptırma hakkına sahiptir.

Yayın Editörü: **Büşra Sönmez**

İç Tasarım: **Turku Ajans**

Kapak Tasarımı: **Liberte Yayınları**

Baskı: **Bizim Büro Basım Evi Yayın ve Dağıtım Hizmetleri Sanayi ve Ticaret Limited Şirketi**

Adres: Zübeyde Hanım Mahallesi, Sedef Caddesi 6/A, Altındağ, Ankara

Telefon: (312) 229 99 28 | Faks: (312) 229 99 29 | Sertifika No: 42488

LiBeRtE
yayıncı grubu

Adres: GMK Bulvarı No: 108/16, 06570 Maltepe, Ankara

Telefon: (312) 230 87 03 | Faks: (312) 230 80 03

E-posta: info@liberte.com.tr | Web: www.liberte.com.tr | Sertifika No: 52155

Liberte Yayınları® Liberte Yayın Grubu'nun tescilli bir markasıdır.

Dr. Şerafettin Okan Yayla

Şerafettin Okan Yayla 1990 yılında Ankara'da doğmuştur. Lisans eğitimini İstanbul Doğuş Üniversitesi Ekonomi ve Finans bölümünde almıştır. Yüksek lisansını Altınbaş Üniversitesi İşletme bölümünde 2019 yılında "Sigortacılık Sektöründe Kârlılık Analizi: Bir Firma Örneği" başlıklı teziyle tamamlamıştır. Doktora eğitimini ise Altınbaş Üniversitesi İşletme bölümünde "Sigortacılık Sektörünün Ölçek Ekonomisi Bakımından İncelenmesi" başlıklı teziyle 2025 yılında tamamlamıştır. Yayla, bankacılık ve sigortacılık sektöründe 10 yıllık tecrübeye sahiptir.

Akademik yayınları arasında hakemli dergilerde yayımlanmış iki makalesi bulunmaktadır: "Sigortacılık ve Türkiye'de Sigorta Sektörünün Durumu" (2019) ve "İktisadî Sistemler Açısından Sigortacılık". İyi derecede İngilizce bilmektedir. Halen bankacılık sektöründe çalışmaya devam etmektedir.

İÇİNDEKİLER

Önsöz	15
Giriş	17
1 Kâr, Sigortacılık ve Sigorta Ürünleri	21
Ekonomide Kâr Kavramı	22
İşletme Bilimi, İşletmeler ve Kâr	26
Sigorta, Sigortacılık ve Sigorta Ürünleri	31
Sigortanın İşlevleri ve Faydaları	39
Sigorta Türlerinin Sınıflandırılması	43
Elementer Sigorta ve Türkiye’de Sunulan Sigorta Türleri	49
2 Elementer Sigorta İşletmelerinde Kârlılık	71
Sigortacılıkla İlgili Temel Kavramlar	71
Sigorta İşletmesinin Yapısı	73
Elementer Sigorta İşletmelerinde Kârlılık	88
Sigorta İşletmelerinde Kârlılığı Artırma Yolları	97
3 Sektörel Kârlılık Analizi: Bir Firma Örneği	107
Finansal Tablolar ve Kullanım Amaçları	107
Finansal Analiz Teknikleri, Sigortacılıkta Finansal Analiz ve Elementer Sigortacılıkta Sektörel Kârlılık Rasyoları	110
Elementer Sigorta İşletmelerinde Finansal Tablolar ve Diğer İşletmelerdeki Finansal Tablolardan Farkları	118
Sigorta Şirketinin Kârlılık Durumunun Elementer Sigortacılığa Özgün Kârlılık Rasyolarıyla İncelenmesi	121
Sonuç	149
Kaynakça	159

TABLO LİSTESİ

Tablo 1. Hayat Dışı Sigorta Şirketlerinin Brüt Prim Üretimi ve Brüt Ödenen Hasarlar.....	51
Tablo 2. Hastalık/ Sağlık Brüt Prim Üretimi ve Brüt Ödenen Hasarlar ...	52
Tablo 3. Kaza Brüt Prim Üretimi ve Brüt Ödenen Hasarlar	53
Tablo 4. Kara Araçları Brüt Prim Üretimi ve Brüt Ödenen Hasar.....	54
Tablo 5. Raylı Araçlar Brüt Prim Üretimi ve Brüt Ödenen Hasar	55
Tablo 6. Hava Araçları Brüt Prim Üretimi ve Brüt Ödenen Hasarlar.....	56
Tablo 7. Su Araçları Brüt Prim Üretimi ve Brüt Ödenen Hasarlar.....	57
Tablo 8. Nakliyat Brüt Prim Üretimi ve Brüt Ödenen Hasarlar	58
Tablo 9. Yangın ve Doğal Afetler Brüt Prim Üretimi ve Brüt Ödenen Hasarlar.....	59
Tablo 10. Genel Zararlar Brüt Prim Üretimi ve Brüt Ödenen Hasarlar ..	60
Tablo 11. Kara Araçları Sor. Brüt Prim Üretimi ve Brüt Ödenen Hasarlar .	61
Tablo 12. Hava Araçları Sor. Brüt Prim Üretimi ve Brüt Ödenen Hasarlar..	62
Tablo 13. Su Araçları Sor. Brüt Prim Üretimi ve Brüt Ödenen Hasarlar..	63
Tablo 14. Genel Sorumluluk Brüt Prim Üretimi ve Brüt Ödenen Hasarlar ..	64
Tablo 15. Kredi Brüt Prim Üretimi ve Brüt Ödenen Hasarlar	65
Tablo 16. Emniyeti Suistimal Brüt Prim Üretimi ve Brüt Ödenen Hasarlar..	66
Tablo 17. Finansal Kayıplar Brüt Prim Üretimi ve Brüt Ödenen Hasarlar .	67
Tablo 18. Hukuksal Koruma Brüt Prim Üretimi ve Brüt Ödenen Hasarlar..	68
Tablo 19. Destek Brüt Prim Üretimi ve Brüt Ödenen Hasarlar.....	69
Tablo 20. Tüm Sigorta Branşlarında Karlılık Rasyoları (TL)	122
Tablo 21. Aktif Karlılık Rasyoları.....	130
Tablo 22. Kaza Branşında Karlılık Rasyoları (TL).....	131
Tablo 23. Hastalık/ Sağlık Branşında Karlılık Rasyoları (TL)	132

Tablo 24. Nakliyat Branşı Kârlılık Rasyoları (TL).....	134
Tablo 25. Yangın ve Doğal Afetler Branşı Kârlılık Rasyoları (TL).....	135
Tablo 26. Genel Zararlar Branşında Kârlılık Rasyoları (TL).....	136
Tablo 27. Genel Sorumluluk Branşı Kârlılık Rasyoları (TL)	138
Tablo 28. Emniyeti Suistimal (Kefalet) Branşı Kârlılık Rasyoları (TL)	139
Tablo 29. Finansal Kayıplar Branşı Kârlılık Rasyoları (TL).....	141
Tablo 30. Hukuksal Koruma Branşı Kârlılık Rasyoları (TL).....	142
Tablo 31. Kara Araçları Branşında Kârlılık Rasyoları (TL)	143
Tablo 32. Kara Araçları Sorumluluk Branşı Kârlılık Rasyoları (TL).....	144

ŞEKİL VE GRAFİK LİSTESİ

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 1. Sigorta İşletmesi Üst Yönetimi	74
Şekil 2. Sigorta İşletmesinin Gelirleri ve Giderleri.....	92

GRAFİK LİSTESİ

Grafik 1. Bankasürans Kanalı Üretiminin Toplam Prim Üretimine Oranı (%) .	79
Grafik 2. Ülkelerin Yıl Bazında Prim Üretimi	101
Grafik 3. Ülke Bazında Toplam Prim Üretiminin GSYİH'ya Oranı	102
Grafik 4. Ülke Bazında Kişi Başına Düşen Prim Üretimi.....	105
Grafik 5. Halk Sigorta Kasko Branşı Pazar Payı	144

KISALTMALAR LİSTESİ

GSYİH	: Gayri Safi Yurtiçi Hasıla
DASK	: Deprem ve Doğal Afetler Sigortası
TOBB	: Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği
H.S	: Halk Sigorta
T.K.Z.	: Teknik Kâr veya Zarar
T.K.O.	: Teknik Kârlılık Oranı
HP	: Hasar/Prim Oranı
KOM.	: Komisyon Oranı
GİD	: Genel Gider Oranı
D.N.K.Z	: Dönem Net Kârı veya Zararı

Önsöz

BU ÇALIŞMA, SİGORTACILIK SEKTÖRÜNÜ EKONOMİK analizlerde önemli bir yer tutan kâr kavramı açısından incelemektedir. Sigorta şirketlerinin karmaşık yapılarının ve operasyonel süreçlerinin bu şirketlerin kârlılığı üzerindeki etkilerini anlamak büyük önem taşımaktadır. Yüksek Lisans tezinden yola çıkarak, sigortacılık sektörünün özgün dinamikleri ile kârlılık arasındaki ilişkiyi kapsamlı bir şekilde ortaya koymayı, sektör profesyonellerine, akademisyenlere ve öğrencilere bu alanda güncel ve detaylı bir bakış açısı sunmayı amaçlamaktayım. Teorik bilginin yanı sıra, sektördeki mevcut durumu ve gelecekteki potansiyelleri anlamak için önemli veriler ve analizler sunmaya çalışmaktayım.

Sektörde on yıla yaklaşan bankacılık ve sigortacılık tecrübem ile akademik birikimimi bir araya getirdiğim bu çalışmanın, okuyuculara sigortacılık sektörünün ekonomik işleyişine dair yeni pencereler açmasını umuyorum. Eserin hazırlanmasında emeği geçen tüm destekçilere ve bu alandaki bilgi birikimini benimle paylaşan değerli hocalarıma, hassaten danışmanım

Prof. Dr. Emre Alkin'e teşekkürlerimi sunarım. Çalışmanın, sigortacılık sektöründeki sürdürülebilir büyüme ve verimlilik arayışına katkıda bulunması en büyük dileğimdir.

Çalışmam sırasında bana desteklerini esirgemeyen babam Prof. Dr. Atilla Yayla, annem Safiye Yayla ve abim Oğuz Turan Yayla ile eşi Dr. Şimal Şahinoğlu Yayla'ya teşekkürlerimi sunarım.

Dr. Şerafettin Okan Yayla

Giriş

BU ÇALIŞMANIN KONUSU SİGORTA ŞİRKETLERİNDE kârlılığın hem genel olarak hem de bir sigorta işletmesi üzerinden incelenmesidir. İncelemede ekonomi bilimi ve işletme disiplininin genel olarak kâr, kârlılık, işletmecilik, işletmelerin sürdürülebilirliği ile kârlılık arasındaki ilişkiler hakkındaki bilgi ve bulgularından yararlanılacaktır. Daha sonra, bunlar ışığında, sigorta şirketlerinde kârlılığın bir sigorta şirketi – Halk Sigorta- üzerinden araştırılmasıyla inceleme tamamlanacaktır.

Kâr yoğun teorik tartışmalara yol açmış bir olgudur. Bu tartışmalar hâlâ devam etmektedir. Bazı yaklaşımlar kârı ideolojik olarak peşinen mahkûm etmekte ve insanın ekonomik hayatında kârın yer almadığı bir dünya hayal etmektedir. Ancak, özellikle özel sektör söz konusu olduğunda kâr hem ekonomik hayatın bir gerçeği hem de kaçınılmaz bir olgu olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu yüzden, her işletme, her ekonomik faaliyet kâr olgusuyla bir şekilde ilgili ve ilişkilidir.

Kâr ekonomik hayatın bir gerçeğidir. Onun lehine veya aleyhine görüşler benimsemek bu durumu değiştirmez. Bu yüzden genel olarak kâr, özel olarak ise ekonominin sektörlerinde ve/veya sektörlerdeki işletmelerde kârlılık çok önemli bir konudur. Kâr veya zarar ediyor olmak bir işletmenin kullandığı malî, maddî ve beşerî kaynakları etkin kullanıp kullanmadığının, işletmenin faaliyetlerinin sürdürülebilir olup olmadığının temel ölçütüdür. Başka hiçbir ölçüt kâr ölçütünün yerini alamaz. Dolayısıyla kâr, işletmelerde kârlılık ve özel anlamda sigorta şirketlerinin karlılığı akademik olarak ilgilenmeye değer bir konudur.

Çalışmanın birinci bölümünün başlığı “Kâr, Sigortacılık ve Sigorta Ürünleri”dir. Bu bölümde önce ekonomi bilimi açısından kâr olgusuna göz atılacaktır. Ekonomi biliminde kârın nasıl tanımlandığına bakılacak ve kârın fonksiyonları ele alınacaktır. Daha sonra işletme disiplini açısından kârın anlamına ve fonksiyonlarına değinilecektir. Kârın işletmelerim yapısında taşıdığı özel öneme ve eşsiz yere işaret edilecektir.

Çalışmanın birinci bölümünde daha sonra sigorta kavramının anlamına, sigortacılık faaliyetlerinin doğuşuna ve sigortacılığın özüne değinilecektir. Bunun peşinden sigortanın işlevleri ve yararları ele alınacaktır. Son olarak sigorta türleri değerlendirilecek ve bu türlerin özellikleri anlatılacaktır. Bu bölüm, Türkiye’de sunulan sigorta ürünlerinin sayılması ve sektörün bu ürünlerindeki faaliyetlerinin finansal tablolarla gösterilmesiyle tamamlanacaktır.

Çalışmanın ikinci bölümünün başlığı “Elementer Sigorta İşletmelerinde Kârlılık”tır. Bu bölümde ilk olarak sigortacılıkla ilgili temel kavramlar açıklanacaktır. Ardından sigorta işletmelerinin yapısı, genel yönetimine, ana ve yardımcı bölümlerine, dış halkalarına değinerek açıklanacaktır. Daha sonra, bu bölümde, bir önceki bölümde ekonomi ve işletme disiplinleri açısından genel

olarak ele alınmış olan kâr konusu sigorta işletmeleri düzeyinde irdelenecektir. Bunun için işletmelerde maliyetler ve gelirlere bakılacaktır. Ekonomideki her özel sektör firması gibi sigorta şirketleri de kârlılığı artırma peşindedir. Bu, sigorta şirketleri için doğal bir durumdur. Kârlılığın artması sigorta şirketinin sürdürülebilirliğinin güçlenmesi anlamına gelir. Sigorta şirketleri kârlarını artırmak için gelirlerini büyötmeye, giderlerini küçölmeye çalışırlar. Bunun için kullandıkları yolların bazıları diğör sektörlerdeki şirketlerin kullandığı yollara benzer, bazıları benzemez. Bu bölümde bu yollar açıklığa kavuşturulacaktır. Bunun ardından sigorta şirketlerine daha yakından bakılacaktır. Daha sonra sigorta türlerinde Hayat Sigorta İşletmeleri ve Hayat Dışı Sigorta İşletmeleri ayrımı yapılacaktır. Çalışma, Hayat Dışı Sigorta İşletmeleri üzerinde yoğunlaşacaktır. Sigorta şirketlerinde gelirler, giderler ve kârlılık ile sigorta şirketlerinin sürdürülebilirliği arasındaki ilişkiler değörlendirilecektir.

Çalışmanın üçüncü ve son bölümü olan, “Sektörel Kârlılık Analizi: Bir Firma Örneğı”nde ilk iki bölümde toplanan, tasnif edilen ve açıklanan bilgilerden yararlanarak bir işletme üzerinde somut bir inceleme yapılacaktır. Hayat Dışı Sigorta Şirketlerinin bir örneğı olarak Halk Sigorta A.Ş.’nin 2013-2017 dönemi ele alınacaktır. İnceleme için bu dönemin seçilmesinin ana nedeni, firmaya ilişkin sağlıklı bilgilere ulaşma olanağının bu dönem açısından daha fazla olmasıdır.

Halk Sigorta A.Ş.’nin incelenmesinde malî analiz tekniklerinden yararlanılarak işletmenin mali tabloları tahlil masasına yatırılacaktır. Bunu yaparken diğör işletmelerin mali tabloları ile sigorta şirketlerinin mali tabloları arasındaki farkların gözden kaçırılmamasına özellikle dikkat edilecektir. Böylece Halk Sigorta A.Ş.’nin 5 yıllık işletme hikâyesi (2013-2017) üzerinden bir si-

gorta şirketinin kârlılığı hakkında somut bir değerlendirme gerçekleştirilmiş olacaktır.

“Sonuç” kısmında çalışmanın hem kısa bir özeti yapılacak hem de çalışmada ulaşılan bulgulara dayanarak sigorta şirketlerinde kârlılığın sağlanması için neler yapılabileceği hakkında bazı değerlendirmelerde bulunulacak ve öneriler yapılacaktır.